

МУҒАЛЛИМ ҲАМ ҮЗЛИКСИЗ БИЛИМЛЕНДИРИЎ

Илимий-методикалық журнал

2024

4-сан

*Ўзбекистан Республикасы Министрлер Кабинети жанындагы
Жоқарғы Аттестация Комиссиясы Президиумының
25.10.2007 жыл (№138) қарары менен дизимге алынды*

*Қарақалпақстан Баспа сөз ғәм хабар агентлиги тәрәпинен
2007-жылы 14-февральдан дизимге алынды.
№01-044-санлы ғуўалық берилген.*

Нөкис

4-сан 2024

ИЮЛЬ

Шөлкемлестіріушілер:

Қарақалпақстан Республикасы Халық билимлендириу Министрлиги,
ӨЗПИИИ Қарақалпақстан филиалы

Редактор:

А. Тилегенов

Редколлегия ағзалары:

Мақсет АЙЫМБЕТОВ	Уролбой МИРСАНОВ
Нағмет АЙЫМБЕТОВ	Сафо МАТЧОН
Айтмурат АЛЬНИЯЗОВ	Шукурулло МАРДОНОВ
Сапардурды АБАЕВ	Камаладин МАТЯКУБОВ
Адхамжон АБДУРАШИТОВ	Арзы ПАЗЫЛОВ
Хайрулла АЛЯМИНОВ	Барлықбай ПРЕНОВ
Байрамбай ОТЕМУРАТОВ	Раьно ОРИПОВА
Алишер АЛЛАМУРАТОВ	Бахтиёр РАХИМОВ
Дилшодхўжа АЙТБАЕВ	Фуркат РАЖАБОВ
Интизар АБДИРИМОВА	Мукаддас РАХМАНОВА
Тўлкин АЛЛАЁРОВ	Светлана СМИРНОВА (Москва, Россия)
Марифжон АХМЕДОВ	Дилшода САПАРБАЕВА
Умида БАҲАДИРОВА	Феруза САПАЕВА
Фархад БАБАШЕВ	Зайниддин САНАҚУЛОВ
Ботир БОЙМЕТОВ	Мухаббат САЛАЕВА
Гулзода БОЙМУРОДОВА	Қаххор ТУРСУНОВ
Шахло БОТИРОВА	Амина ТЕМИРБЕКОВА
Маманазар ДЖУМАЕВ	Нурзода ТОШЕВА
Асқар ДЖУМАШЕВ	Куанишбек ТУРЕКЕЕВ
Мухтар ЕРМЕКБАЕВ (Шимкент,	Тажибай УТЕБАЕВ
Қазақстан)	Амангелди УТЕПБЕРГЕНОВ
Алишер ЖУМАНОВ	Мамбеткерим ҚУДАЙБЕРГЕНОВ
Гүлнара ЖУМАШЕВА	Амангелди КАМАЛОВ
Холбой ИБРАГИМОВ	Вохид КАРАЕВ
Шохида ИСТАМОВА	Гулмира ҚАРЛЫБАЕВА
Умида ИБРАГИМОВА	Ризамат ШОДИЕВ
Лола ИСРОИЛОВА	Зафар ЧОРИШАНБИЕВ
Алима КЕНЖЕБАЕВА (Тараз,	Рустам ФАЙЗУЛЛАЕВ
Қазақстан)	Дўстназар ХИММАТАЛИЕВ
Ярмухаммат МАДАЛИЕВ (Шимкент,	Тармиза ХУРВАЛИЕВА
Қазақстан)	Умид ХОДЖАМҚУЛОВ
Меруерт ПАЗЫЛОВА	Жавлонбек ХУДОЙБЕРГЕНОВ
Асқарбай НИЯЗОВ	Гулрухсор ЭРҒАШЕВА
Сабит НУРЖАНОВ	Гавхар ЭШЧАНОВА
Захия НАРИМБЕТОВА	Қонысбай ЮСУПОВ
Хушбоқ НОРБЎТАЕВ	
Улфат МАҲҚАМОВ	

МАЗМУНЫ

ТИЛ ХАМ АДЕБИЯТ

Jalgasbaeva G.J. Kompetenciyaliq qatnas tiykarında studentlerdiń ingliz tilinen leksikalıq kompetenciyaşın rawajlandırıw	7
Koshayeva S.K. Teknikaliq universitette shet tilin oqıtwdıń lingvistik qásiyetleri	12
Shamshetdinova G.A. Qoraqalpoq tilini o'qitish metodlari	19
Nurova F.K. Ko'makchi fe'lli so'z qo'shilmasi va fe'l+fe'l tarkibli qo'shma fe'llarni farqlash tamoyili	22
Ochilov A.D., Tojiyeva Z.Z. "Alfiyya" asarining yozilish sabablari va uning arab grammatikasidagi mavqeyi	27
G'ulomova X., Bakiyeva H. Ona tili darslarida organayzerlardan foydalanish usullari	31
Matkarimova S.Sh. Differensiallashgan adabiy ta'lim tizimida matn tahliliga doir adabiy-nazariy tushunchalar ustida ishlashning ilmiy metodik asoslari (Xalq dostonlari misolida)	37
Shermatova U.S. Badiiy asar qahramonlarining xarakter xususiyatlarini o'rganish asar tahlilining uzviy elementi sifatida	42
Абдуллаева Н.С. Теоретико-педагогические основы применения педагогических технологий в формировании иноязычной компетенции студентов	48
Курбонов Д.К., Каримов У.Р. Императивы и диспозитивы в языковых нормах русского языка	55
Эшанкулов Х.М. Не склоняемые имена прилагательные в русском языке	62
Egamberdiyeva N.X. The use of grammar in teaching english in primary education	70
Ismailova Ch.Sh. Needs analysis (na) in the development of english for specific purposes (esp) programs	81
Shoyimkulov M.S. Socio-cultural competence is the main aspect in teaching foreign languages	93

ПЕДАГОГИКА, ПСИХОЛОГИЯ

Пазылов А. Мамлекетлик бағдарламада мектеп хэм педагогика бағдарындағы жоқары оқыў орынлары менен интеграцияны тәмийинлеў мәселелери	98
Ayumuhammedova T. Tálimniń universal dizayni sharayatında oqıwshılardı psixologiyalıq-pedagogikalıq qollap-quwatlaw paradigmasi	104
Hamrayeva M. O'quv matnlarini bog'lanishli nutqqa oid ko'nikmalarini o'quvchilarda shakllantirish	110
Исмагова Д.Ш. Малакасини ошириш жараёнларида интеллектуал таълим тизимларидан фойдаланиш	114
Tuxtaboyev S.X. Ta'limda "TPACK" modeli asosida dars jarayonlarini tashkil etish metodikasi	118
Suyunova N.A. Ta'limda mantiq tushunchasi va o'quvchilarda mantiqiy fikrlashni rivojlantirish	122
Ishkobilov F.X. Virtual laboratoriyalar asosida o'quv jarayonini shakllantirish metodikasi	127
Buranova D.A. Bo'lajak qishloq xo'jaligi mutaxassslarining kompetensiyaviy samaradorligini oshirish masalalari to'g'risida	132
Maxmudov U.M. Yoshlarni harbiy Vatanparvarlik ruhida tarbiyalashda buyuk sarkardalarning hayoti, jasorati va qahramonliklari haqidagi ma'naviy-ma'rifiy ishlar tizimining tarbiyaviy ahamiyati	136
Allaberdiyeva K.X. Pedagogning kommunikativ kompetentligi	144
Alijonova M.R. Bo'lajak mutaxassis agronomlarni shaxsiy-kasbiy rivojlanlanishga yo'naltirish, integrativ yondashuvni takomillashtirish va ularning kasbiy tayyorgarligini oshirish metodikasi	152
G'aynazarov B.D. Eshitishda nuqsoni bo'lgan o'quvchilarini psixologik-pedagogik tavsiflari	158
Qambarov A.M. Bo'lajak mutaxassslarni o'qitishda innovatsion texnologiyalarning roli	163

ONA TILI DARSLARIDA ORGANAYZERLARDAN FOYDALANISH USULLARI

G'ulomova X.

ChDPU dosenti

Bakiyeva H.

TDPU PhD, dotsent

Tayanch soʻzlar: taʼlimiy organayzerlar, mantiqiy tafakkur, mantiqiy tahlil, "Klaster", "Venn" diagrammasi, "T" grafik organayzeri, "Jadaval" grafik organayzeri, "Nima uchun? Organayzeri", "Baliq skeleti", "Chalakashtirilgan mantiqiy zanjirlar ketma-ketligi" organayzeri.

Ключевые слова: образовательные организаторы, логическое мышление, логический анализ, «Кластер», диаграмма «Венна», графический органайзер «Т», «Таблица», «Почему?» органайзер, «Рыбий скелет», органайзер «Последовательность запутанных логических цепочек».

Key words: educational organizers, logical thinking, logical analysis, "Cluster", "Venn" diagram, graphic organizer "T", "Table", "Why?" organizer, "Fish cage", organizer "Sequence of entangled logical chains".

Oliy taʼlimda ona tili oʻqitish metodikasining maqsadi - talabalarni umumiy oʻrta taʼlimda ona tili fanini oʻqitish jarayoniga tayyorlash, yaʼni kasbiy kompetentligini shakllantirishdir. Mazkur fan talabalarni ona tili taʼlimining shakli, metod va vositalari bilan tanishtiradi va ularni taʼlim jarayoniga tatbiq etishga tayyorlaydi. Oliy taʼlimda oʻqitiladigan ona tili oʻqitish metodikasi fani fan asoslarini talabaga oʻrgatish jarayonini va talabalarning oʻrgatilganlarni maktab amaliyotiga tatbiq etish koʻnikmalarini oʻz ichiga oladi.

Oʻquvchilarni mantiqiy fikrlashga oʻrgatishda taʼlim organayzerlari muhim oʻrin tutadi. Oʻquvchilarning grammatik tushunchalarni oʻzlashtirishlarida, nutqiy qobiliyatini oʻstirishda uning fikrlash qobiliyatini ishga solish talab qilinadi. Negaki, nutqni tafakkurdan ajratib rivojlantirish mumkin emas.

Hayotdagi narsa-predmetlarning nomi va ular haqida fikr bildirish uchun oʻsha narsa-predmet angʻlanadi va unga munosabat bildiriladi. Oʻqituvchi nutq ustida ishlash bilan bir vaqtning oʻzida oʻquvchilarning tafakkuri ustida ishlaydi, ularda tushunarli, aniq, izchil va asoslangan fikrlashni tarbiyalaydi.

Ona tili darslarida grammatik va orfografik tushunchalarni egallash jarayonida muayyan fikrlash faoliyatining yuz berishi bevosita mantiqiy tafakkur tarbiyasi bilan chambarchas bogʻliq. Mantiqiy fikrlashning asosiy usullarini ona tili taʼlimida grammatik tushunchalarni egallash usuli sifatida qoʻllash mumkin. Grammatik tushuncha va qoidalarni mantiqning analiz va sintez, umumlashtirish, hodisaning oʻxshash va farqli xususiyatlarini aniqlash va taqqoslash, tasniflash va sistemalashtirish usullaridan foydalanmasdan anglab va egallab boʻlmaydi.

Mantiqiy fikrlashning dastlabki usuli tahlil. Til taʼlimida tahlil bilan sintez chambarchas bogʻlangan boʻlsa-da, mashq matnlari tahlili asosida oʻzlashtiriladigan bilimlarni umumlashtirish oʻquvchilar uchun ancha qiyinchilik tugʻdiradi. Sintezi taʼlim amaliyotida kam uchraydi. Chunki mantiqiy tahlil, odatda, alohida emas, balki boshqa oʻquv-biluv faoliyatining (umumlashtirish, tasniflash, tizimlashtirish, xulosalarni shakllantirish) tarkibiy qismi sifatida amalga oshiriladi. Tahlil va sintezning birlashtirilishi tushunchalarni taʼriflashda asos boʻlib xizmat qiladi.

Bugungi kunda ona tili oʻqitish taʼlimida qoʻllab kelayotgan taʼlimiy organayzerlar oʻquvchilarni mantiqiy va mustaqil fikrlashga undaydi, tahlil qilish va tarkiblash koʻnikmalarini oʻstiradi, mavzuga doir maʼlumotlarni ongli oʻzlashtirishlarini taʼminlaydi, xotirada saqlab qolishlariga yordam beradi. Organayzerlar oʻquvchilarning bilim, koʻnikma va malakalarini tizimlashtiradi, sistemaga soladi. Oʻquvchilar bilimini nazorat qilish va baholash imkonini beradi.

Organayzerlar tarmoqlashning bir turi, unda ochiq qolgan oʻrinlar toʻldiriladi. Organayzerlarda birlamchi maʼlumotlarning ham, ikkilamchi maʼlumotlarning oʻrni ham ochiq qoldirilishi mumkin. Oʻquvchi ochiq qolgan oʻrinni toʻldiradi. Oʻquvchilar yozgan maʼlumotlarining toʻgʻriligini muhokama jarayonida yoki oʻqituvchining koʻrsatgan slaydlar orqali aniqlab olishishadi. Masalan, “Klaster”, “Venn” diagrammasi, “T” grafik organayzeri kabilar. Oʻquvchi topshiriq asosida ochiq qolgan qismni toʻldiradi. Ochiq qolgan joyning maʼlumotini topib toʻldirishda oʻqituvchi tomonidan berilgan maʼlumot yordam beradi.

Ona tili darsliklarida berilgan chizmalarda maʼlumotlar toʻliq yozib qoʻyiladi. Bunday grafik organayzerlar fikriy jarayonlarni koʻrgazmali taqdim etuvchi taʼlim vositasi sifatida xizmat qiladi. Organayzerlarni til hodisasini tushuntirishga, tasniflashga, umumlashtirishga, oʻquvchilarning bilimini mustahkamlash va nazorat qilishga koʻra tasniflash mumkin.

Ona tili darslarida quyidagi kabi oʻrganayzerlardan foydalaniladi:

Maʼlumotlarni tarkiblash va tarkibiy qismlarga boʻlib chiqish, oʻrganilayotgan tushunchalar oʻrtasidagi aloqa va oʻzaro bogʻliqlikni oʻrnatishga doir oʻrganayzerlar: klaster, toifalash, insert, B/B/B.

Ma'lumotlarni tahlil qilish, solishtirish va taqqoslashga doir o'rganayzerlar: "T" –jadvali, Venn diagrammasi.

Ma'lumotlarni aniqlash, uni hal etish, tahlil qilish, rejalashtirishga doir o'rganayzerlar: Baliq skleti, piramida, nilufar guli sxemalari, ierarxik diagrammasi, "Kaskad" tarkibiy – mantiqiy sxema.

Mavzu yuzasidan o'quvchilarning bilimlarini amaliyotga tatbiq etish ko'nikmalarini aniqlashda foydalaniladigan organayzerlarda ma'lumotlar uchun ochiq joylar qoldiriladi. O'quvchi qaysi tarmoq ochiq bo'lsa o'sha joyning ma'lumotini to'ldiradi. Bunda o'quvchilar o'qituvchi tomonidan yozilgan yo'llanmalar (topshiriqlar) asosida faoliyat olib boradi. Bu vazifalarni o'quvchilar yakka tartibda yoki guruh bo'lib bajaradilar. Masalan, so'zning morfemik tarkibi yuzasidan o'quvchilarning o'zlashtirish darajasini aniqlash va mustahkamlash maqsadida professor A.G'ulomov , dotsent R. Ikromova, M.Hamroyevlar quyidagi "Jadval" grafik organayzerlarini tavsiya etgan:

№	So'zlar	Asos	So'z yasovchi morf.	Shakl yasovchi morfema	
1	Vatandoshlarimizning	Vatan	-dosh	Lug'aviy sh.yas. -lar	Sintaktik sh.yas. -imiz -ning
2	...				

(A.G'ulomov)

Vatandoshlarimizning	vatan	-dosh	-lar	-imiz	ning
asos					

(R.Ikromova.)

M.Hamroyev ona tilidan amaliy mashg'ulotlar uchun tilshunoslikning barcha bo'limlari yuzasidan tahlil qoliplarini ishlab chiqan . Ular talabalarni mustaqil ishlashga yo'llaydi, vaqtni tejaydi, har bir talabani baholash imkoniyatini beradi. Bu organayzerlardan ham maktabda to'liq foydalanish mumkin.

Izlanishga asoslangan **"Jadval" grafik organayzerini** sintaksisni o'rgatish jarayonida qo'llash tayanch tushunchani, uning muhim xususiyatlarini ifodalash orqali mavzuning muhim tomonlarini o'zlashtirishni ta'minlaydi. Masalan, talaba 2-grafaga berilgan qolipga mos gap tuzib yozadi, ergash gapli qo'shma gap haqidagi tushunchalarni 1-grafaga, shu gap ta'lifni 3-grafaga yozadi. Bu organayzer asosida o'quvchilarni mustaqil izlanish asosida xulosalar – ta'rif chiqarishga o'rgatadi.

Tushuncha	Formula	Ta'rif
(o'quvchi to'ldiradi)	-gach,	

Ko'makchilarning vazifasi va ular ifodalaydigan racticin ma'nolarni formula asosida gap tuzish va uning tahlili orqali aniqlaydilar. Ko'makchilarning racticin vazifasi va racticin ma'nosini yozib, unga ta'rif beradilar.

Ta'limiy organayzerlarning ochiq qolgan bo'lagini yakka, guruh-gurug bo'lib to'ldiriladi. Jamoaviy bo'lib bajarilgan ishni guruhlar o'zaro nazoratdan o'tkazadi va taqdimotga chiqadi. Yo'l qo'yilgan xato va kamchiliklar rangli bo'ri yoki rangli qalamlar yordamida to'g'rilanadi. O'qituvchi o'quvchilar faoliyatini nazorat qilib boradi.

Ierarxik (klasterlash) o'rganayzer funksional tashkiliy tuzilma bo'lib, uni ona tilini o'qitishga tatbiqi talabalarni mantiqiy fikrlashga undaydi, maktabda ona tilini o'qitishda bo'limlararo bog'liqlikka asoslanishlariga turtki beradi. Masalan, ona tili bo'limlari orasidagi bog'lanish:

Fonetik tushuncha----- orfografiya bilan (ong+la --- angla)

Fonetik tushuncha-----sintaksis bilan (ohang, to'xtam)

Fonetik tushuncha -----orfoepiya bilan (to'g'ri talaffuz)

Fonetik tushuncha----- leksikologiya (so'z ma'nosini farqlaydi) va hokazo.

Grammaik hodisalarni taqqoslash orqali umumiy va farqli xususiyatlarini aniqlashtirishda **qismlari kesishgan organayzerlardan** foydalaniladi. Bunga Venn diagrammasini misol qilib keltirish mumkin.

“Venn diagrammasi” organayzeri (metod) ikki va uch hodisaning ayrim hamda umumiy xususiyatlarini solishtirish, taqqoslash, qarama-qarshi qo'yish orqali yoritish va umumshtirish, xulosalash imkoniyatiga ega. O'qituvchining mavzuni tushuntirishida mazkur organayzer o'quvchilarning mantiqiy va tizimli fikrlashini, taqqoslash, tahlil qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Venn diagrammasi asosida mavzu yuzasidan o'quvchilar bilimi nazorat qilinishi ham mumkin. Bunda har bir to'g'ri fikrga qo'yiladigan ball oldindan belgilab olinadi. Topshiriq bo'yicha har bir guruh fikrlarini alohida ranglarda yozadi, shuningdek, har bir o'quvchi ham fikrini alohida rangda yozishi mumkin. Bu har bir guruh yoki o'quvchi o'zining fikrini himoya qilish imkonini beradi. Masalan: doskaga ikki yoki uch qismdan iborat diagramma chiziladi, ular ichiga racticin hodisa nomi yoziladi. Doskaga taqqoslanayotgan hodisalarning umumiy va xususiyl belgilari raqamlar ostida yozilgan ma'lumotlar ilinadi. Har bir guruh tanlagan raqamlarini doiralar ichiga yozadi. Fikrlar nihoyasiga yetgach, o'qituvchi va talabalar hamkorligida to'g'ri va noto'g'ri javoblar aniqlanadi.

To'g'ri javobga 3 ball qo'yilgan bo'lsa, noto'g'ri javob uchun 3 ball olib tashlanadi.

Venn diagrammasini quyidagi mavzularda qo'llash mumkin:

1. Sifatdosh, ravishdosh, harakat nomi mavzusini o'rgatish va nazorat qilishda.
2. Sifat va ravish so'z turkumlarini qiyoslash orqali farqlashga o'rgatishda.
3. Ot va harakat nomining leksik va racticin belgilarini qiyoslashda.
4. Son, so'roq olmoshi va miqdor ravishlarini qiyoslash orqali farqlashga o'rgatishda va hokazo.

T – grafik organayzeri yutug'i vaqtni tejashga, yakka tarbiyada o'quvchi bilimini aniqlashga, fikrlash qobiliyatini oshirishga, mavzuni qaysi qismini o'zlashtirgan yoki o'zlashtirmaganini aniqlashda qo'l keladi. Salbiy jihati shundagi, o'quvchi nutqining rivojlantirmaydi, muloqotga kirishish imkoniyati bo'lmaydi. Biroq yozma ifodalarni misollar bilan og'zaki to'ldirishi mumkin. Masalan, bir xil mavzudagi voqealarning (matnning) bayon qilish uslubidagi farqlarni yoritishda qiyosan yondashish imkonini beradi. Masalan: o'quvchiga publisistik va ilmiy uslubdagi matn beriladi. O'quvchilar matn tahlili orqali matnni qaysi uslubdaligini asoslaydi.

"Nima uchun?" organayzeri. Bu organayzer o'quvchilar o'zlashtirgan o'zaro yaqin nazariy bilim, ma'lumotlarni qiyosiy tahlil etishga yordam beradi, nutqiy jarayonda o'rinli foydalanish ko'nikmasini shakllantiradi. Masalan, miqdor bildiruvchi so'zlar (son, miqdor-daraja ravishlari, miqdorga ishora qiluvchi olmoshlar), yordamchi so'z turkumlari (bog'lovchi, ko'makchi va yuklamalarning bog'lash vazifasi hamda racticin ma'nosini qiyoslab o'rgatishda) yuzasidan tashkil etish mumkin. Bunda o'quvchilarni erkin fikrlashga va dadil harakatga yo'llash uchun quyidagi maslahatlar beriladi:

1. Aqlingizga nima kelsa shuni yozing.
2. Yozishda imlo va uslubiy xatolardan cho'chimasdan yozing.
3. Ajratilgan vaqt tugaguncha yozishni to'xtatmang. Xayolingizga boshqa g'oyalar kelmaguncha qog'ozga rasm chizib turing.

Masalan, *qancha, necha* olmoshlari ifodalagan miqdor ma'nosini son ifodalagan miqdor ma'nosidagi farq va oxshashlikni, ular birga qo'llanadigan so'zlarni, gapdagi vazifasini (*necha ractici – o'n ractici; nechta o'quvchi – o'nta o'quvchi* – aniqlovchi) qiyosan tahlil qilish bilan bog'liq fikrlarini, ularning hayotiy masalalar bilan bog'lashi (sonlarlar ichida sehrli sonlar borligi), qaysi matnlarda (ertaklarda, dostonlarda) ko'p qo'llanishi sababini (3, 7, 20, 40, 90 marosimning nomini ifodalashi), voqealarni bo'rttirib ko'rsatish maqsadida ishlatilishini (*3 kecha-yu 3 kunduz yo'l yurdi*. (Orada o'quvchi Uch og'a-ini botirlar rasmini chizishi mumkin...)).

"Baliq skeleti" organayzeri. Muammoni qo'yish va hal qilishning mazkur modeli bir qator muammolarni ta'riflash va yechib ko'rishga imkon beradi. Bir

varaq oq qog'ozda (vatmanga) baliq skeleti (boshi, kemirchagi, qovurg'alari) chiziladi .

Yuqoridagi qovurg'alarga muammolar yoziladi, pastidagi qovurg'alariga esa uyqoridagi muammoning mavjudligini yoki uni hal qilish yo'llari, (o'qituvchi o'z oldiga qo'ygan maqsadga qarab) isbotlovchi dalillar yoziladi.

Baliq skeleti modelining afzalligi shundaki, mazkur sxema muammolarning o'zaro bog'liqligi, ularning barcha xususiyatlarini o'zida aks ettiradi. Masalan:

Baliq skletining bosh qismiga: "Fonetika bo'limini o'rganish uchun zarurat bormi?

Yuqoridagi qovurg'aga:

1-qovurg'a: Nutq o'rganlarini fonetika bo'limida o'rganishga insonda qanday ehtiyoj bo'lishi mumkin?

2-qovurg'a: Nutqiy bo'laklarni o'rganish so'zlovchiga "yordam beradi, yo'q, yordam bermaydi" deb ikki xil qarash asoslimi?

3-qovurg'a: Urg'uning fonetikada o'rganilishi qanday asosga ega?

4-qovurg'a: Unlilarning lablanish yoki lablanmasligi, hosil bo'lish usuliga ko'ra tasnifi, o'rniga ko'ra old qator va orqa qator tasniflashga qanday munosabatdasiz? Har ikkisi ham usul yoki o'rniga bog'liq emasmi?

5-qovurg'a: Undosh tovushlarni jarangli va jarangsiz tarzida tasniflashda nimaga asoslanish eng to'g'ri yondashuv bo'ladi?

6-qovurg'a: Urg'u tilshunoslikning qaysi bo'limining o'rganish ob'yekti bo'lishi kerak?

Sxemali va rasimli organayzerlardan matn yaratishda foydalaniladi. Tilshunoslikka oid atamalar mavhum tushunchalarni ifoda etishini hisobga olgan holda mualliflar ona tili darsliklarida bunday organayzerlardan foydalanadilar.

Adabiyotlar:

1. Sh.M.Mirziyoyev. 2022-2026 йилларга мўлжалланган Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегияси тўғрисида"ги Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони. –Т.: 2022.
2. Umumiy o'rta ta'limning MO'D. Umumiy o'rta ta'lim maktablarida ona tili fanini o'qitishni rivojlantirish konsepsiyasi. –Т.: 2020.
3. О.У.Авляев, С.Н.Жўраева, С.Р.Мирзаева. Таълим методлари. –Т.: Наврўз нашриёти. О'quv-uslubiy qo'llanma. 2017.
4. G'ulomov A., Qodirov M. Ona tilini o'qitish metodikasi. – Т.: Fan va texnologiyalar, 2012.

РЕЗЮМЕ

Ushbu maqolada o'quvchilarni mantiqiy fikrlashga o'rgatishda ta'limiy organayzerlarining o'rni va uni ishlab chiqishga qo'yiladigan talablar, tashkil etish usullari xususida so'z yuritiladi.

РЕЗЮМЕ

В данной статье рассматривается роль организаторов образования в обучении учащихся логическому мышлению, требования к его развитию и методы организации.

SUMMARY

This article discusses the role of educational organizers in teaching students to think logically, the requirements for its development, and methods of organization.

ISSN 2181-7138

Т. Н. Қары Ниязий атындағы Өзбекстан педагогикалық
илим-изертлеу институтының Ж. Орынбаев атындағы Қарақалпақстан филиалы

**«МУҒАЛЛИМ ҲАМ ҮЗЛИКСИЗ
БИЛИМЛЕНДИРИЎ»**

№ 4

Нөкис — 2024

Басып шығыўға жуўапкер:

А. Тилегенов, С. Нуржанов

Баспаға таярлаған:

А. Тилегенов

Компьютерде таярлаған:

П. Реймбаев, З. Ниязымбетова

Мәнзил: Нөкис қаласы, Ерназар Алакөз көшеси №54

Тел.: +998 61 224-23-00, +998 61 224-01-34

e-mail: uzniipnkkf@mail.uz,

mugallim-pednaik@mail.uz

www.mugallim-uzliksiz-bilim.uz

www.KRTEACH.UZ

Журналға келген мақалаларға жуўап қайтарылмайды, журналда жарияланған мақалалардан алынған үзіндилер «Муғаллим ҳәм үзликсиз билимлендириў» журналынан алынды, деп көрсетилиўи шәрт. Журналға 5-6 бет көлеминдеги материаллар еки интервалда TIMES NEW ROMAN шрифтинде электрон версиясы менен бирге қабыл етиледі. Мақалада келтирилген мағлыўматларға автор жуўапкер.

Оригинал-макеттен басыўға рухсат етилди 08.07.2024. Форматы 70x100^{1/8}

«Таймс» гарнитурасында офсет усылында басылды.

Шәртли б.т. 31. Нашр. т. Нұсқасы _____ Буйыртпа №